

s binnen het
in;
een onjuiste
versterkt; en
n het tegen-

ering brengt,
ap van 1892

Aalders zich
naar eenheid
niet bevorder-
niet mijn ver-
val van de
e opinie der
n tegen prof.

gereformeer-
eening open-
aanleiding te
kerkverband
e meeningen

(harvormd,

aar, en niet
ng van den
ij vooral op-

de verschil-
der de oogen
le huts (wij
kaar te pra-
zoals prof.
van: „schrik
te verbonds-
deze zelfde
elenderwijze
en en diens
dien zelfden
toon, terwijl
enz. er hoog

er Vegt vol-
vinden het
orm gesteld
aom moet
thrik is mij
i?

K. S.

MEERDE

ber 1939.)
der Synode.
e verzoeken
n de kerke-
de classis
, Overijssel
erschijsing

r J. Thijss,
bos, prof.
K. Schilder
an Es en

en opgaan,
rken en de
dat nergens

van prof.
n de leden

leurstelling
leersgeschied-
dat dit een
an de com-
Synode gaf
licatie van
ardige cri-
vertrouwen
elt het na-
ler Synode.
ij zich zeer
stie niet is

, die depu-
gen.
aan iedere
of de rap-
geezonden
ending der

reed komt,
ds van ge-
oordeel van
om de be-
a of uit te

kerkelijke
eraal zoo-
s Idema.
st aangaat
der strikte

fel en spr.
ode in de
t en goed
ze dingen

le ook be-
ge Synode.

De terminologie van Haarlemmermeer-O.Z., dat deze kerkeraad is „verontrust over de geheimzinnigheid waarin de vergadering der voortgezette Synode van Amsterdam, die op 5 April 1938 samenkwam, is gehuld”, komt niet van pas.

De D. Scheele wees er op, dat in Drenthe geen sprake is van verdachtmaking. Als er zulke ernstige dingen aan de orde komen als in 1936 het geval was, mogen de kerken toch wel inlichtingen vragen?

De D. Hoek, zich aansluitend bij het betoog van prof. Dijk, oordeelt, dat Haarlemmermeer-O.Z. moet gewezen worden op het onjuiste van haar handelwijze.

Ouderling S. van Wijk constateerde, dat in Haarlemmermeer-O.Z. warm medeleven gevonden wordt. Spr. acht aan het voorstel van deze kerk wat in de kerkelijke pers geschreven is, niet geheel vreemd.

Prof. dr K. Schilder erkent, dat in het algemeen comité vergaderingen noodzakelijk zijn. Spr. wil van deze zaak niet één zijde naar voren brengen. Dat er iets van geheimzinnigheid is gekomen rondom de Synode van 1936, daar is iets van aan. Niet door de Synode zelf. Maar door een publicatie die over deze Synode is gedaan. Spr. kan hier slechts in het algemeen spreken, want hij mag het comité niet schenden. Spr. wees op den ernst van comité vergaderingen. Wie daar spreekt zij zich van zijn verantwoordelijkheid wel bewust en hij bedenke, dat een ander op het daár gesproken niet publiek kan antwoorden.

Dr H. Kaajan herinnert er aan, dat dr A. Kuiper Sr er op gewezen heeft, dat de Synode zooveel mogelijk openbaar moet zijn. De Synode van 1918 was publiek, maar Bogerman stond niet toe, dat de Engelschen in het openbaar hun critiek gaven op de Gomaristen, hoezeer zij zich daartegen ook hebben verzet.

Te half één werden de discussies onderbroken voor den koffiemiddag.

De middagzitting.

In de middagvergadering heette de Voorzitter welkom de D. J. B. Allaart te Djocjakarta en nodigde hem uit aan de tafel der Zendingdeputaten plaats te nemen.

De conclusies, die de commissie voorstelde inzake het vergaderen in comité-generaal en het publiceren van de daar genomen beslissingen werden door de Synode aangenomen. Zij luiden aldus:

Uwe commissie stelt U voor, uit te spreken:
a. dat iedere Synode voor wat de wijze van vergaderen betreft, heeft te oordeelen, of zij met het oog op bepaalde zaken in het openbaar of in comité vergaderen zal, en evenzeer, wat van het verhandelde in die gesloten vergadering in de acta publiek kan worden gemaakt;

b. van deze uitspraak mededeeling te doen aan de Geref. Kerk van Haarlemmermeer (O.Z.), aan de Geref. classis Klundert en aan de Part. Synode der Geref. Kerken van Drenthe en Utrecht.

Prof. Kuiper wees er op, dat de Geref. Kerken al meer het gevaar lopen onder invloed te geraken van het independentisme, waardoor men elke vergadering van de classis en synoden openbaar wenscht. Op de pers, die zulke denkbeelden propageert, moet ernstige critiek geoefend.

De Voorzitter wees er op, dat als straks de perspolemie wordt behandeld, er nog meer gelegenheid zijn zal om deze dingen breder te bespreken.

De N. Duursema betreurde het, dat deze zaak zoo incidenteel aan de orde is gekomen en waardeert de wijze waarop de commissie de zaak heeft geëntameerd. We zijn niet alleen bang voor het independentisme, maar ook voor het dooden van alle belangstelling bij de kerkelijke vergaderingen. Spr. zou gaarne de discussie sluiten.

Prof. dr V. Hepp wilde uiting geven aan zijn spijt, dat in het debat elementen zijn ingedragen, die er niet alleen niet behoorden, maar die ook niet ongevaarlijk zijn. Spr. zou gaarne enkele zaken in een besloten zitting willen doorpraten.

Prof. dr J. Ridderbos zou er voor gevoelen om den kerkeraad van Haarlemmermeer-O.Z. ter Synode te nodigen. Een verklaring van het moderamen, waarin de verkeerde voorstellingen worden rechtgezet, zou spr. gaarne gepubliceerd zien. Overtuiging en onderwijzing komen spr. gewenscht voor.

De D. Hoek wees er op, dat de kerk van Haarlemmermeer-O.Z. deze zaken, nadat ze eerst op de classis en de Part. Synode van Noord-Holland geweest zijn, waar men de meening dezer vergaderingen heeft leeren kennen, toch op de Gen. Synode gebracht heeft. Spr. ontmoet hier een symptoom en oordeelt, dat hier een woord van bestraffing en vermaning op haar plaats is, in welken zin spr. een voorstel indient.

Prof. dr K. Dijk betreurde enkele uitlatingen van zijn collega Schilder. In de kwalificatie „geheimzinnigheid” zit toch een element, dat minder gunstig is. Spr. releveerde nog even den loop der gebeurtenissen in de voortgezette Synode van Amsterdam, die niet in een publieke zitting is geëindigd en waarover een zeer kort communiqué is gepubliceerd. Er is niets gebeurd, waardoor eenige kerk met eenig recht over geheimzinnigheid spreken kan.

De W. A. van Es wees er op, dat het niet gaat over comité-generaal in het algemeen, maar over de comité-generaal-zitting van April 1938. Daarover had spr. gaarne rapport gehad.

De rapporteur beantwoordde een enkele opmerking.

De Voorzitter ondersteunde de gedachte van prof. Ridderbos om een verklaring te publiceren.

Prof. Ridderbos diende daarop een advies in, dat door den Voorzitter als voorstel werd overgenomen.

Het luidt aldus:

„De Synode besluit aan het moderamen op te dragen in een tot de kerken te richten schrijven enkele (in sommige voorstellen aan het licht tredende) misvattingen aangaande de publiciteit der Synodes af te wijzen, en tegen ongemotiveerd wantrouwen, in de kerkelijke vergaderingen ernstig te waarschuwen.”

Ouderling S. van Wijk wilde een bestraffing van welke plaatselijke kerk ook, losmaken van welk symptoom ook.

Prof. dr K. Schilder wilde toch manen tot voorzichtigheid en wees er op hoe moeilijk het is de grens

te trekken tusschen wat publiek is en wat zulks niet is.

De Voorzitter wees er op, dat hier geen incident is, maar een symptoom.

Daarom is vermaning en onderwijzing op haar plaats. Het voorstel-Schouten werd hierna aangenomen met 36 tegen 15 stemmen.

Betrekkingcijfers.

De N. Duursema rapporteerde hierna over betrekkingcijfers der Zending. Zulks naar aanleiding van een verzoek van de kerk van Koudum.

Na discussie, waaraan deelnamen prof. dr G. Ch. Aalders, dr G. Keizer, dr D. J. de Groot, werd de volgende conclusie aangenomen:

De Synode besluit:

Overwegende, dat een „willekeurige” handeling der Friesche Zendingssynode ’36 niet bewezen is, omdat er wettige redenen kunnen zijn om des tijds wil eenig punt van het agendum af te voeren; overwegende, dat de handeling der Synode de kerk van Koudum noodzaakte een bedrag te veel voor de Zending te betalen over het jaar 1936—1937, waarvan de gevolgen wel geen „ruïneerende” beteekenis voor deze kerk zouden hebben, maar toch wel een zwaren last op deze kerk legden; overwegende, dat de gronden voor het afwijzen der voorstellen van de classis Workum door de Synode van 1937 en 1938 door den kerkeraad van Koudum niet genoemd en nog minder wederlegd worden;

1o. aan het verzoek van den kerkeraad niet te voldoen, omdat geen genoegzame gronden worden gegeven om de beslissing der Zendingssynode niet te handhaven;

2o. aan de Zendingssynode van Friesland te adviseeren, wanneer een daartoe strekkend verzoek van den kerkeraad van Koudum of van de classis Workum tot haar komt, en daartegen bij haar geen overwegende bezwaren zijn, op billijkheidsgronden haar besluit over de beschikkingcijfers voor deze classis ook op het jaar 1936—1937 toe te passen.

Tuchtrecht.

Prof. dr Nauta rapporteerde hierna over het verzoek van de Part. Synode van Drenthe en het voorstel van die van Friesland-Noord in betrekking tot het tuchtrecht der meerdere vergaderingen.

Drenthe wilde terzake een commissie terwijl Friesland-N. om de afwezigheid van eenstemmigheid besloot deze zaak bij de Synode aanhangig te maken.

Zonder discussie vereenigde de Synode zich met de voorgestelde conclusies waarin voorgesteld werd 5 deputaten te benoemen aan wie opgedragen wordt:

1o. naar het tuchtrecht der meerdere vergaderingen, in verband met het dienomtrent bestaande verschil van gevoelen, een omstandig onderzoek in te stellen en daarvan aan de volgende Synode te rapporteren; en

2o. dit rapport minstens zes maanden te voren aan alle kerken toe te zenden.

Doezum.

De F. J. Jonkhof, Doezum, rapporteerde vervolgens over het rapport van deputaten der vorige Synode om een onderzoek in te stellen inzake kerkinstituïering te Doezum en een bezwaarschrift van dhr A. K. te Doezum tegen handelingen van den kerkeraad aldaar, alsmede tegen die van de classis Grootegast.

Aan het einde van het uitvoerig rapport werden de navolgende conclusies zonder discussie aangenomen:

De Generale Synode besluit:

1. de deputaten van de Generale Synode 1936 dank te zeggen voor den door hen verrichten arbeid, en hun handelingen goed te keuren;

2. uit te spreken dat, hoewel op dit oogenblik kerkinstituïering te Doezum klaarblijkelijk op te groote financiële bezwaren stuit, toch en de kerk van Kornhorn en de classis Grootegast in harmonieuze samenwerking met de broeders te Doezum, er op aan hebben te werken, dat, zoo spoedig als dat in redelijkheid mogelijk is, de kerkinstituïering te Doezum een feit worde, omdat het geestelijk belang van Doezum dit vordert, en omdat het, ook met het oog op de activeering van de aanwezige krachten wenschelijk is, dat op zoo veel mogelijk plaatsen kerken geïnstituïerd worden.

3. den kerkeraad van Kornhorn te adviseeren zijn medewerking te verleenen tot het houden van afzonderlijke samenkomsten van de broeders en zusters te Doezum, onder leiding van den kerkeraad.

4. de Part. Synode van Groningen te verzoeken toe te zien, dat aan het sub 2 en sub 3 genoemde besluit uitvoering worde gegeven.

5. van dit besluit mededeeling te doen aan den kerkeraad van Kornhorn, de classis Grootegast, de Part. Synode van Groningen en den betrokken broeders te Doezum.

Reserve-veldpredikers.

Prof. dr K. Dijk rapporteerde hierna namens de staande de Synode benoemde commissie over de financiële positie van de reserve-predikers.

De door de commissie voorgestelde conclusies werden zonder discussie aangenomen en luiden als volgt:

I. De Generale Synode besluit aan de reserve-veldpredikers en de kerken, aan welke zij verbonden zijn, te berichten, dat zij bij moeilijkheden van geestelijken en financiële aard veroorzaakt door den tegenwoordigen mobilisatiestoestand, zich desgewenscht kunnen wenden om advies tot de deputaten voor de geestelijke verzorging der militairen, aan wie de Synode opdracht heeft gegeven dit advies te verleen.

II. De Synode spreekt uit, dat: a. het alleszins billijk is, dat het tractement van den Denaar des Woords, die als veldprediker dienst doet — uitgezonderd het genot van vrije pastorie — geheel worde ingehouden; b. den steun naar art. XI voor die kerken, wier Denaar des Woords als reserve-veldprediker dienst doen, kan worden ingetrokken of verminderd, in overleg met de betrokken instanties; c. het alleszins gewenscht is, dat de kerken, wier Denaar des Woords als reserve-veldpredikers dienen, zoo n.l. slechts één Denaar des Woords aan deze Kerk verbonden is, een consulent ontvangen — vooral omdat de mobilisatie zeer waarschijnlijk lang zal duren; d. de leiding en het adres van de betrokken kerkeraaden moeten blijven bij de kerkeraaden zelf en dus niet bij den als reserve-veldprediker gemobiliseerden Denaar des Woords.

III. De Synode besluit deze beslissingen ter kennis te brengen van de kerkeraaden en de reserve-veldpredikers.

De W. H. v. d. Vegt rapporteerde over een aantal bezwaarschriften van verschillende leden van Geref. Kerken, die tevens lid zijn van de Geref. Vereeniging voor daadwerkelijke vredesactie, die bezwaar hebben tegen de conclusies, die de Synode van Amsterdam heeft aangenomen inzake de N.S.B. en C.D.U.

De bezwaarschriften zijn afkomstig van de broeders A. J. Broer te Rotterdam, O. W. de Graaf te Heerenveen, D. de Heer Sr te Krommenie, J. Zandbergen en B. Eleveld, beiden te Meppel.

De discussie werd gevoerd door ouderling A. Borkent, dr J. Thijss, prof. dr V. Hepp, prof. dr K. Schilder en den Praeses.

Meerdere sprekers stelden de vraag waarom de aangekondigde verklaring van enkele praeadviseerende leden nimmer in de acta is opgenomen.

De commissie heeft geen bezwaar om het tweede gedeelte van het rapport voor de leden der Synode te vernieuwvuldigen.

Prof. dr D. Nauta sprekende voor zich persoonlijk, deelde mede, dat op verzoek van de praeadviseerende leden bedoelde verklaring achterwege is gebleven. Om het waarachtig welzijn der kerken zelve en ter voorkoming van het maken van misbruik daarvan is zulks geschied.

De hoogleraren Aalders en Hepp deelden mede, dat zij door dezelfde motieven gedreven werden.

De conclusies werden nog even aangehouden totdat de leden van het rapport hebben kunnen kennismaken.

De W. H. v. d. Vegt rapporteerde ook over een verzoek van den kerkeraad van Warffum inzake de wijze van tuchttoefening in verband met de beginselen der C.D.U., terwijl gevraagd wordt of het niet goed zou zijn een nadrukkelijk getuigenis ter zake te laten uitgaan, waarin uiteengezet wordt, dat, wie zich bij de C.D.U. voegt, een censurabele daad verricht.

Na eenige discussie, waaraan deelnam de D. Hoek en ouderling R. Smit van Stedum, stelde dr J. Thijss voor de discussie uit te stellen om de zaak nog eens nader te bezien.

Na enkele mededeelingen werd de zitting om ruim half zes gesloten, nadat de assessor in dankgebed was voorgegaan.

Dertiende zitting.

In de Donderdag 21 September j.l. gehouden 13e zitting van de Generale Synode der Geref. Kerken werd besloten een schrijven van sympathie te zenden aan ouderling ds J. v. d. Berg te Renswoude, die door ongesteldheid de zittingen heeft moeten verlaten.

De praeses verwelkomde ter Synode ds W. van Dijk van Soemba, hem uitnodigend aan de tafel der Zendingdeputaten te willen plaatsnemen.

Hierna rapporteerde ouderling M. Knol over de visitatie der Zendingsposten.

Besloten werd:

1. aan de te benoemen deputaten op te dragen, gehoord het advies der onderscheidene vergaderingen der Zendingarbeiders op Midden-Java en Soemba, op de volgende Synode een voorstel tot wijziging van de regeling der visitatie te brengen en afzonderlijke vragenlijsten te concipiëren voor Midden-Java en voor Soemba, berekend op de zoo uiteenlopende toestanden;

2. machtiging te verleen voor de met het oog op de Synode van 1942 te houden visitatie alvast gebruik te maken van die concepten, opdat zij in de praktijk beproefd worden, vóór tot definitieve vaststelling wordt overgegaan;

3. en te besluiten de Leidraad voor de Inspectie door den Raad van Toezicht op de Hospitalen in Midden-Java ten Zuiden, goed te keuren.

Voorts rapporteerde ouderling Knol over het Drukfonds. De Synode vereenigde zich met de volgende conclusies:

1. aan de te benoemen deputaten op te dragen steun te verleen aan het Drukfonds onder bepaling, dat geen steun door de generale kas mag worden verleend, alreer de rekening over 1938 is goedgekeurd en

2. dat die steun niet meer mag bedragen dan ten hoogste f 1500,— per jaar, na gemotiveerd verzoek van de bijzondere vergadering op Java en overlegging van de rekening en verantwoording over het afgelopen jaar en voorzover de kas het toelaat;

3. aan de zendende kerken te verzoeken, dat ook deze voor dit fonds een bijdrage schenken.

Ook rapporteerde ouderling Knol over de Zendingbibliotheken in Indië. Deputaten werden gemachtigd om op daartoe strekkend gemotiveerd verzoek aan Midden-Java f 150,— en aan Soemba f 100,— subsidie per jaar uit te keuren.

Tenslotte rapporteerde ouderling Knol over den Zendingshoogleraar. De handelingen van deputaten werden goedgekeurd.

Evangelisatie onder studenten.

Prof. dr C. van Gelderen rapporteerde hierna over het voorstel van de Part. Synode van Zuid-Holland-N. om de wenschelijkheid uit te spreken van het beroepen van een predikant voor de evangelisatie onder studenten, aan welk voorstel het Verband van Evangelisatiecommissies der Geref. Kerken adhaesie betuigd had.

Het rapport oordeelde, dat de verwachtingen hier te hoog gespannen zijn en dat de positie van Ned. studenten een geheel andere is dan die van hier te lande studeerende Oosterlingen. Ook moet het aantal predikanten voor speciale doeleinden niet al te zeer worden uitgebreid.

Aan de discussie namen deel ds T. J. Hagen, ouderling A. Scholtens en dr H. Kaajan.

De Hagen uitte zijn groote teleurstelling over dit rapport, dat niet voldoende gepeld heeft den nood van de studenten, die toch zoo groot is. De Verkuyt heeft meermalen gezegd, dat hij voor zijn arbeid tot de Ned. studenten dreigt te worden getrokken, omdat voor hen zoo weinig gedaan wordt. De evangelisatie-commissies in de academie-steden kunnen maar weinig doen. Het gaat ook om de afgedwaalden en voor hen is een speciale predikant allernoodzakelijkst. De velden zijn wit om te oogsten en nimmer had de evangelisatie zulke kansen als thans.

Ouderling Scholtens, zich aansluitend bij ds Hagen,